

DE ZOTTE SOREL, **alias de "Zielhoend".**

Toen in 1923 besloten werd de oude bouwvallige huisjes af te breken langs de rechterzijde van de Hendrik Serruyslaan, uitgaande van het postgebouw naar het Maria-Joséplein, haastte de fotograaf Anthony zich deze krotwoningjes op de gevoelige plaat te brengen. Aldus zou dit brokje van het vroegere Oostende niet helemaal uitgewist worden. Te meer daar een dezer huisjes één onzer oude volkstypes herbergde ...

Op de hoek van de Wittenonnenstraat en de Hendrik Serruyslaan, vlak over de "Post", stond een bouwvallig huisje met een eigenaardig puntgeveltje, dat op de gezegde laan uitgaf. Ik schrijf opzettelijk "eigenaardig" daar de woning slechts twee vensters en de ingangdeur vertoonde langs deze zijde, terwijl de vensters van de enkele verdieping alle op de Wittenonnenstraat uitkeken.

Het huisje diende als café en "salon de coiffure" ... Verstaat hierdoor dat de herbergier tevens het haar knipte en scheerde. Een "salon" in de engste en eenvoudigste zin van het woord. Men moest zelfs enkele schreden opklimmen om in het salon plaats te nemen. Het was eigenlijk niets anders dan een vroeger voutekamertje ... De Oostendenaars hebben het trouwens altijd een beetje "hoog op", beweert men te Brugge ...

De houder van deze bescheiden tapperij was lange jaren een zekere Pascal Sorel. Hij was een grote, struise vent. Een echte "stammeneeboas". Pascal stond alom bekend om zijn vreemde invallen, zijn zonderlinge kuren, zijn wisselvallig humeur soms. Sommigen hielden hem voor sluw en beweerden dat zijn bizondere houding meestal louter "maakspel" was. Zo kon hij, wanneer hij een klant op de estrade ingezeept had, plots verklaren dat hij verder geen lust meer had om nog te werken. Of hij vertelde, onder het scheren, allerlei gruwelijke verhalen, waarbij hij opzettelijk met zijn open scheermes gevaarlijk gesticuleerde. Geen wonder dus dat Pascal dan ook gewoonlijk de "zotte Sorel" genoemd werd. In onze stad is men er overigens tamelijk rap bij om iemand gratis met een bijnaam of "lapnaam" te bedenken. Het volstaat wat uitbundig levenslustig te schijnen, of te opborrelend vrolijk te zijn, of graag van een grap te houden om dadelijk onbesuisd als "zot" of "een rare" bestempeld te worden. Ik geloof echter dat Sorel zijn spotnaam ten volle verdiende...

De Zotte Sorel verkreeg daarenboven, in de loop van de jaren, een andere bekendheid of faam, die eerder pejoratief klonk, zoals uit dit verhaal blijken zal.

We leefden alsdan in de tijd dat de persoonlijke dienstplicht nog niet ingevoerd was, t.t.z. toen de "loting" nog van kracht was. Wie een slecht nummer trok moest, naargelang van het wapen, drie of vier jaren soldaat worden.

De soldatendienst! Schrik en gruwel van het volk! We hebben elders reeds de gelegenheid gehad de redenen van deze al of niet gewettigde afkeer aan te stippen. Zij alleen herinnerd dat ons leger destijds bijna uitsluitend uit jongelieden uit de arme werkersklasse bestond. Diegenen uit de burgerij of hogere standen, die het ongeluk hadden "erin" te loten, hadden het recht een plaatsvervanger of "ramplasjant" aan te stellen. Het kwam er alleen op aan iemand te vinden die zich wilde "verkopen"... Oostende bezat,

zoals alle grote steden, een paar makelaars die zich gelasten deze "ramplasjanten" op te zoeken...

De Zotte Sorel was een dezer bemiddelaars. O, dit aardig karweitje genoot hoegenaamd de genegenheid noch de gunst van het volk. Zo werd onze herbergier minachtend de "Zielhoend" genoemd. Wij kunnen dikwijls onverbiddeljk streng en striemend scherp zijn in het spontaan raak kiezen van een bijnaam...

Hoe hij meestal te werk ging om zijn slag binnen te halen? Laten we liever het woord aan iemand, die destijds slachtoffer was van de "Zielhoend". En gedoog ons — eenmaal is geen gewoonte — dit verhaal in ons dialect neer te pennen. Bij zover mijn roestige pen in staat is dit kleurig, zo niet sappig "vertellement" weer te geven...

"...Persoonlik hen 'k ik mienn d'r uutt gelot, menère.
" 'k Werkte-ge-de 'k ik in die tiedd in de "biels" bij Oscar
" en Teifiel Meseure. Hulder sjantié lag ton doar, woar da
" 't Végé-pling nu ligt. 'k Was ik ni bi de ploeg van de
" kappers of boorders, mô bi de deze van de "krèjegeorss".
" Weet-je wa dat da is "krèjegeorss", menère? Da's e
" soorte lichte terre, mô 't is olgeliek gin terre. De menschen
" zeggen da dat tuugsje slicht is voe de gezoendheid en de
" loengers. Mô 'k geloven ik doar juuste nimedolle van. D'er
" was nu e kè werk op de sjantié en ton e kè gè werk. Ja,
" hoe goat dat ollemoale? En deur dan 'k ik èèn van de
" joengste woaren, liepe 'k ik mèèr zoender werk of anders.
" ...In die tiedd, menère, was etwien die gè werk hade,
" beschaamd over z'n eigen zêve. Mô nu ni mè. Ter kon-
" troarje, ze zienn nu blide os ze ni moeten werken en os ze
" noa de Dop maggen goan...

"...Jaa'k, menère, 't is èèrlik de waarheid: 'k woaren ik
" oprecht beschaamd ôzo leeg te lopen mè me twè grote
" poten a me kloek lieff...

"...E bitje noa dan 'k ik gelot hâân, liepe 'k were roend
" zoender werk. 'k Rappelère 't mienn nog zoe goed of dat

" gister was : 'k was noa de wienkel van Charrel Lombaert
" gegoan, die in de Werfstroate weumde. Hê-je gi Charrel
" Lomboart gekend, menère ? Nei-je ? Mô misschien ka-je gi
" Mong Lomboart ? Ewê, 't was ze voader. Charrel stoeg
" bekend om ze deugdelikke werkschoes en 'k was doar noa
" toe gegoan om me werkschoes te loaten vermaken ...
" ... Op 't hoeksje van de Babilonestroate liepe 'k ik bots op
" e goeie kameroad va me joaren en die d'r ook uut gelot
" was. Mô je werkte-ge-de hi in de Nitra. Os t'er werk was
" wel te verstaan ! ...
" Nê, zeie 'k ik ôzo tegen hem, lop je gi ook were zoender
" werk, tenne ?
" Jaa'k, mô voe ni lange mè ...
" Kommen d'er misschien driemasters binnen tewege ?
" 't Ka me ni schillen of t'er schepen binnenkommen of ni ...
" 'k hê me verkocht !
" Wa zeg-je ? vroege 'k ik oengelovig, precies gelijk van
" 't lam " Gods geslegen, 't is gè waar zeker ?
" 't Is gelijk of dan'k het joen zeggen ...
" Eè me kameroad vertelde mienn in 't lang en in 't brèèd
" hoe datten hi in betrekkienge gerocht was mit de Zotte
" Sorel, die ook de Zielhoend genaamd wierd, omdatten hi
" de joengeliengen opzocht, die goestienge hadden om hulder
" te verkopen ...
" 'k Zeien ik doar ni vele op, moa 'k peisde-ge-de zoeveel te
" mèèr an, sito osten weg was. 'k Lagen ôzo ghèèl de nacht
" te zuchten en te prakkezèren en te peizen an de Zielhoend,
" en a me moedder en me voader, die de grote last va m'n
" oenderhoedd op hulder nekke haan ... 't woare misschien
" 'n uuttkomste ? Moa, ja, die smêrige troep ... En zoe
" lange ... En zoe verre ...
" Moa de volgende dagen gieng 't ni beter. Me moedder
" krèèg het in de goaten en vroeg ôzo : Schilt er etwa ?
" En 'k haan ik goed te zeggen : " Moa bê nin 't ", ze ge-
" loofde me toch ni ...

" Op e dag vroege 'k heur twè kluten, één voe m'n hoar te
" loaten sniën en één voer e glas bier. En ik regelrechte noa
" de Zielhoend. D'er was juuste niemand in de stammenee.
" Wist de smêrige duvel ol van etwa of hoe of wa? 'k E we-
" te 't ni? Moa osten bezig was a m'n hoar, vroeg de zotte
" Sorel ol mid e kè: J'hê gi toch ook ol gelot, broere?

" Jaa'k...

" En d'er uutt gelot, eh?... En gin steke werk, eh?...
" Jaa, 't zienn slichte tiden voe 't oarrem werkvolk segewoor-
" dig... Zoe je gi oltemets gin goeste hen om je te ver-
" kopen?

" Ikke?... 'k e peize d'r ni an...

" J'hed oengeliëk... 't is anders zoe slicht ni bi de troep of
" daan ze wê zeggen...

" ...Vraag het mor e kè an de deze die d'r gewist zienn?
" Vele hen d'r leren lezen en schrieven en ze kriegten ton veel
" gemakkelikker e posje an de stoat... En nog vele vuvn
" en zessen...

" — 'k En moenn 't ik ollemoale ni weten...

" — 't is anders schoon geld... 'k Hen doar juuste e rike
" kommêrsjant die 1700 petatten zoe stuken an e ramplasjant
" voe ze zeune...

" — Hoevele, schrok ik ongelovig?

" — 1700!...

" 'k Zeien ik niks doarop en Pascal sprak ook gin sprik mè.
" Moa de finore roadde mor ol te goed dan'k ik nog oltieds
" an die 1700 frang peisde-ge-de...

" Osten gedoan hade mè m'n hoar, blêve 'k nog e bitje zitten.
" 'k En kostten ni weg...

" ...'t Goa were zeven droaien os me wuuff nor huusste
" goa kommen... Z'is nor e vandiesje... 'k Zoenn beter
" doen van zêve me kost te goan zoeken, geloof 'k? En je
" gieng noa de keuken. E bitje noadien kwamt'en mid e
" tallore grote stuten van e boerebrood gelijk e wagewiel en

" 'n andere tallore mè dikke schellen hammevlèès van 'k zeg-
" ge je moa da ...
" Kom, zeit'en ie ôzo, doet ook mor e moemptje mee ...
" 't Woater kwaamt in me moend ... 'k e durfde ni nèèn
" zeggen, moa 'k zeien ook ni ja ...
" Stek vast, zei Pascal en je duwde e grote boetterham in
" m'n handen ! Je leit'er e bèèst van e schelle hammevlèès op,
" mid e klak mostoard. Allè, speel binnen ! En achter numero
" èèn, kwamt er e numero twèè en e nieuw glas bier. "k Kaan
" ik goed te zeggen dat er gèèn zoad in 't baksje was bi
" mienn ... Ol gèèn avanse ...
" Roend te zeven kwam ze wuuff effektief binnen. 'k Zaten
" ik doar nog. 'k Haan ik drie grote boetterhammen binnen
" mid evevele schellen hammevlèès en drie gloazen bier ...
" En doarachter e ferme druppel tjeniver en ols toematje e
" grote Bonekamp, kwèsje om olles te loaten tèren ... Moa,
" 'k haan me ziele verkocht an dien uuttgeslapen raffelee ! .."

Een lange poos.

Ik veronderstelde dat mijn zegsman heel het drama her-
kauwde dat hiervan het gevolg was : de wanhoop, de tranen,
de scheldwoorden van zijn moeder ; de woede van zijn
vader ... Dan zijn vertrek naar het leger ...

Ik vroeg mijn nieuwe vriend of hij zijn daad werkelijk
beklaagd had ?

Beklaagd ? Bah ... dat wist hij zo juist niet meer. Een
ding had hij nochtans niet vergeten, namelijk dat de dienst-
plicht onmenselijk lang was. Denk eens : vier volle jaren !
Hij werd immers bij de artillerie ingelijfd op een fort te
Lier ...

Op een punt had de Zielhoend waarheid gesproken. Na
zijn dienst kreeg hij gemakkelijker een betrekking bij de
telefoondiensten als " poseur ". Had hij vroeger niet " in de
biels " gewerkt ? ..

In 1914 werd hij opnieuw onder de wapens geroepen. Nog eens vier eindeloze jaren . . . Gelukkig keerde hij, als bij mirakel, ongedeerd uit de oorlog terug . . .

... ..

Een tijdje nadien, leidden mijn stappen me naar een huis in de Amsterdamstraat. Daar woonde een stokoud vrouwtje, dat me vast het een en ander uit "den oeden tiedd" zou kunnen vertellen, had men mij verzekerd . . . Op de schoorsteenmantel stond een portret van een linesoldaat van '14. Het driekleurig nationaal lint versierde een hoek van het beeldje . . .

Ik keek halsstarrig naar de afbeelding. Het moedertje bemerkte het en zuchtte :

— Mijn zoon, gesneuveld in 1914, verklaarde ze kort.

— Slecht nummer getrokken vroeger ?

— Hoegenaamd niet . . . Hij trok bijna het hoogste lot...

Maar de schamele duts had zich verkocht aan de Zielhoend . . .

Een onlekker gevoel maakte me gans koud.

Na enkele ogenblikken grijsde het vrouwtje hatelijk met gebalde rechterhand : "Maar het heeft hem toch niet geprofiteerd . . . De sm . . . heeft zich later "verdoan" !..